

ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס (ו, כ"ה)

השייכות בין פוטיאל ללית פנחס בן אלעזר/הדרך הנדרשת בכדי להתמודד מול היצירה

ובכדי לבאר את הסיפא של הפסוק, והשייכות ללית פנחס יש לומר, דהנה רש"י מביא את הגמ' בב"ב (ט' ע"ב) "ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה", מאי לאו דאתי מיתרו שפיטם עגלים לע"ז, לא דאתי מיוסף שפטפט ביצרו, ע"כ.

ולשון "פטפט ביצרו" הוא שלא ברח מיצרו, אלא "התמודד" מולו, פטפט עמו בדברים, הערים עליו, והולוכו שולל, וכך נצחו, וכן מצינו בחז"ל (סנהדרין פ"ב ע"א) גבי פנחס שהערים על בני שמעון, דכתיב "ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו", מיכן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש, שלף שננה והניחה באונקלו, והיה נשען והולך על מקלו, וכיון שהגיע אצל שבטו של שמעון, אמר: היכן מצינו ששבטו של לוי גדול משל שמעון, אמרו הניחו לו, אף הוא לעשות צרכיו נכנס, התיירו פרושים את הדבר וכו', דהיינו פנחס הערים על בני שמעון, שכביכול גם ברצונו לחטוא, ורק על ידי הערמה זו, הצליח באותו מעשה קנאות, שעליו הקב"ה מעיד בקנאו את קנאתי.

ממילא זה הביאור כאן בפסוק, שאלעזר אביו של פנחס לקח מבנות פוטיאל, דהיינו ממשפחתו של יוסף הצדיק, שאותו כח של התמודדות מול היצר, וע"י כך לנצח אותו, בא לו מזקנו יוסף שגם כן "התמודד מול היצר", ופטפט ביצרו, ועל ידי כך נצחו.

הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו (ח, כ"ב)

מבואר מדוע הוצרך הנס להיות באופן שכזה ע"י השפלת המצרים בקשירת אלוהיהם למיטה ג' ימים/השייכות בין הפסקת הדילטורין בעמ"י לגאולת מצרים

מצינו בחז"ל (במדרש שמו"ר פ' בא, המובא בתוס' שבת פ"ז ע"ב ד"ה 'אותו יום') שהאריכו בגודל הנס, שישאל קשרו את אלוהיהם של המצרים לכרעי המיטה ג' ימים, ע"מ לשחטם כמצוות ה', ובכל זאת לא נגעו בהם המצרים לרעה, ובטור (או"ח סי' ת"ל) הוסיף ד"הו שינייהם קהות על ששוחטין את אלוהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר, ומשום נס גדול זה נקרא 'שבת הגדול'. ולכאורה יש להבין מדוע הוצרך הנס להיות באופן שכזה, כביכול לרקוד על דמם של המצרים, בכך שקשרו את אלוהיהם לכרעי המיטה ג' ימים, וכי חסרו דרכים לעשות זאת בצנעה, מבלי להוציא את עיניהם של המצרים.

אלא הביאור הוא כך: דהנה כשמשה רבינו שמע את דתן ואבירם מדברים על כך שהרג

את המצרי, כתיב (שם ב' י"ד) "ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר", וברש"י שם פ' "שכשראה דלטורין ביניהם חשש שמא עתה אינם ראויים ליגאל", ועוד פירש"י שעתה הבין מדוע נגזר על ישראל עבודת פרח.

וכוונת רש"י היא דע"י דלטוריא חפצו למצוא חן בעיני אדוניהם המצרים, כמו כל "מוסר", החפץ למצוא חן בעיני הפריץ התורן, גם הם רצו למצוא חן ע"י זה שמוסרים לשה"ר על בני עמם, ומזה חשש משה רבינו, שמא כבר לא ראויים להגאל, מחמת שהגיעו לדרגה כזו שפלה, שמחפשים למצוא חן בעיני אדוניהם המצרים, ואפילו במחיר נורא כזה של מסירת יהודי לשלטון, וע"כ הוצרכה הגאולה לבוא דווקא באופן זה של זביחת תועבת מצרים, לעיניהם, באופן של הזלזול וההשפלה היותר גדולה במצרים, וע"י הדגשה שכלל ישראל אינו מייחס חשיבות כלשהיא לאדוניהם המצרים, והראה שאת האלוהים שלהם החשובים להם מכל, קושרים אותו למיטתם, וכ"ש שלא חפצים לישא חן בעיניהם.

וכשמגיעים לכזו דרגה שהיחס לעובדי עבודה זרה בביטול מוחלט ובזלזול, וההיפך הגמור מניסיון למצוא חן בעיניהם ח"ו, אז ראויים לגאולה האמיתית והשלימה, וזוהי 'נתן' נתן את חן העם בעיני מצרים" (שמות י"ב ל"ו).

דהיינו כשעם ישראל מנסה למצוא חן בעיני המצרים, אזי דווקא מקשים את ליבם וכמו שדרשו חז"ל (שמו"ר ה') שגזירת התבן היתה ע"י דתן ואבירם, שהם היו שוטרי ישראל שם, וחשבו למצוא חן בעיני המצרים ע"י דילטוריא על משה.

ומידה זו של זלזול במצרים, הושרשה כבר על ידי יוסף, שעליו דרשו (תנחומא בראשית ח') שהיה ש"ש שגור על פיו, ולא היה אכפת לו מה יאמרו אדוניו, וע"כ זכה יוסף ונשא חן, וכמו שכתוב אצל שר האופים "ויתן את חינו בעיני שר בית הסוהר", וכמבואר בחז"ל שכל כוחם של ישראל במצרים, היה מכח יוסף שגדר עצמו, ועמדו וגדרו כל עם ישראל אחריו.

(א.ה.) אחר שכתבנו זאת, נתגלגל לידינו בהשגחה פרטית, פירוש הרמב"ם למגילת אסתר, אשר עפ"י ביאורו של רבינו מתפרשים כמין חומר, וז"ל הרמב"ם בפירושו למגילת אסתר "הלא ראתי ממש ע"ה", כשראה דבריהם "הלהרגני אתה אומר", נרעד ונבהל ואמר: דור זה נפסד הוא, איני חושב שהם ראויים לגאולה, כשהם בכך, כמו שנאמר 'ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר ויברח משה מפני פרעה, וכאשר נפטר אותו הגיל

שפה לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

הנהגת מעשה טוב לסירוגין-

ובדרך אגב, מהו לעניין נדרי מצווה

יהודי יקר ובר אוריין, אשר משתדל לעשות כל מעשיו עפ"י חכמים, הגיע השבוע לשכת הגזית, קמיה רבינו שליט"א, ושאלה מעניינת באמתחתו, מאחר ושמע על המנהג ליתן צדקה בתפילת שחרית כשאומרים פסוקי דזמרה, התחיל גם הוא לנהוג כן כשאומר בפיו את המילים "והעושר והכבוד מלפניך", (במזמור "ויברך דוד"), אבל דא עקא שמחמת חשבונות מסויימים בחלוקת מעשרותיו, עשה זאת לסירוגין, דהיינו לא מידי יום ממש, אלא בימים א', ג', ו', וביום ו' בעת ההכנות לשבת שמע שיעור תורני המשודר

המשך בעמוד הבא

אלא הביאור הוא כך: דהנה פרעה אומר "ה' הצדיק", אחרי מכת ערוב, מפני שבמכת ערוב נתחדש לו שאין זו ענישה קולקטיבית, לכל מצרים, אלא ראה כאן השגחה פרטית מיוחדת, ש"הירא את דבר ה'", שהניס את מקנהו הביתה, לא קרה לו מאומה לו ולמקנהו, משא"כ אותו אחד שזלזל בדבר ה', הוא ומקנהו מתו ע"י הברד, ואז הכיר בדעתו שהקב"ה מדקדק במעשיו, גם כשמעניש, והכל לפי חשבון מדויק למעלה.

ממילא יש כאן 'מידה כנגד מידה', וגם כלפיו התקיימה דקות זו, וכשנענש הוא בעצמו, וטבע במימי ים סוף עם כל עמו וסוסיו, הגזירה היתה רק על הטביעה, אבל לא שיהיו מושלכים כדומן על שפת הים, ובשכר זאת שאמר "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים, שהכיר בעומק מידותיו של הקב"ה, זכה שגם עמו דקדק הקב"ה בעונשו, ולא נתן לו גרם אחד יותר ממה שהגיע לו, וזכה לקבורה.

כולו ופסקו המוסרים, והמגלים סודות ישראל לגויים, אמר לו אלקים "לך שוב מצרימה, כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך", וכאשר כבר ראויים היו באותה שעה לגאולה, ואמר אז לדור הנעלה שהיו זכאים אפילו גם "וישאלו איש מאת רעהו", ושמרו כולם את הסוד, ולא דברו בו בפני הגויים, נאמר "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים", ע"כ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים חֲטָאתִי הַפַּעַם ה' הַצִּדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי

הַרְשָׁעִים (ט, כ"ז)

מבואר מהו השכר בזה שזכו לקבורה/ומהו מידה כנגד מידה שבזה דרשו על פסוק זה חז"ל (מכילתא שמות ט"ו) שבשכר אמירה זו, זכו הוא ועמו לקבורה כשנפלטו מים סוף, ולכאורה צריך להבין היכן מונח כאן מידה כנגד מידה, שזכו לקבורה כנגד אמירה זו, ועוד צריך להבין, איזה שכר הוא זה לזכות לקבורה, הלא זהו דבר שבעצם זוכה לו כל בר אנוש מטבע הבריאה.

דעת
החכמה ומוסר

תחש -ססגונא- שש בגוונים-מכתב נפלא שנתקבל במערכת ומובא כאן כלשונו

כבוד מעלת העורכים הנכבדים אשר מזכים את כלל ישראל מיד שבת בשבתו לעטר פתורא במילא יקירא עמיקא וטמירא מתיקא כדובש"א.

בשבוע זה למדתי בגמ' שבת (כ"ח ע"א) אודות הברייה הנקראת 'תחש' וז"ל הגמ': ה"ק כמין תלא אילן הוא שיש בו גוונים הרבה, ולא תלא אילן, דאילו התם טמא והכא טהור א"ר יוסף א"ה היינו דמתרגמינן ססגונא שש בגוונים, ע"כ לשון הגמ', ועוד מבואר בחז"ל שאותו תחש היה בימי משה ונגנז, ועלה בדעתי מחשבה שרבינו רבי דב שליט"א הרי הוא כאותו תחש שיש בו גוונים הרבה, ואיני יודע אם מימי משה היה עוד כזה בעל 'גוונים הרבה', כשמגיעים לפניו כל עם ישראל לגוונים, ראש ישיבה ליטאי הרי שרואה ברינו למדן עמוק ועצום כדרך הישיבות, ומאידך כשמגיע משגיח רואה לפניו בעל מוסר נורא עם מהלכים מופלאים במוסר, (ובפרט שידוע שרבינו הוציא לאור מחדש כמה ספרים של מוסר), ומאידך גיסא כשמגיע אדמו"ר חסידי רבינו מפליא עמו במילי דחסידות, ובפרט בדרכיו של בעל התניא והאדמו"ר רבי אהרן מבעלזא, וכשמגיע מקובל בעל קבלה רבינו משוטט עמו בחכמת הנסתר לארכה ולרחבה, ולצורב צעיר רבינו מדריך אותו לפרטים ולפרטי פרטים, ומאידך גיסא יכול לרדת ולהבין צרכי עולם הזה, של פלוני ואלמוני אשר נראים כלפי חוץ מפשוטי עם, וכך הוא לכל העדות וכל החוגים וכל עם ישראל לגוונים ולגוונים גוונים, הרי זו תופעת פלא שאין שני לה, וברי לי שלא היה כמוה מעולם דהלא כל המצב של כלל ישראל לגוונים, הוא רק מאז שנקבצו לארץ ישראל מכל קצוות תבל לאחר השואה, וזהו כוונת חז"ל על אותו תחש, שנגנז בימי משה, דהיינו שרק משה רבינו, יכל לרדת מן ההר אל העם, ודרשו חז"ל שירד מדרגתו העצומה לרמתם הרוחנית של עם ישראל לעמוד להם לעזר ולסיוע לקיום התורה והמצוות.

תבורכו משמיא בכל עבודת הקודש ובזיכוי הרבים, אלעזר פרלמוטר ביתר עילית

הגיליון השבוע נגדב לע"נ מקורבו של רבינו הר"ר שלמה נחמני ז"ל

אשר נסתלק בחטף ביום ד' כ"ה טבת התשפ"ב

זכה לפתוח שערי ביתו לאכסנייה של תורה ולתת לרבינו צילוחא דשמעתתא, ואף אנו זכינו לדון עם רבינו פעמים רבות במו"מ של הלכה בביתו, וחלק מהדברים אף התפרסמו כאן מע"ג גיליון זה, יהיה זה לעילוי נשמתו הזכה והתמימה.

לע"נ היקר והנעלה כמר יהודה בן כמזנה אליה ז"ל

נרבת בתו הרודצ'ח גב' רויטל שתחי'

לזכות ידידינו הנעלה מקורבו של רבינו כמורה"ר גלעד משאט שיחי'

פעמים, ומאידך ישנם פעמים שהפעם הראשונה אינה נכללת בכלל החזקה, ולפי"ז יש לברר גם בנידון דידן אי אמרינן דאיכא חזקת ג' פעמים או לא.

אלא אמר רבינו דנראה דהביאור בדברי התוס' הוא כך, דווסת הוא דבר שמגיע בדרך הטבע, וא"כ הפעם הראשונה אינה נכנסת לחשבון החזקות, דעל הפעם הראשונה שייך לומר דזה הגיע מחמת טבע הגוף וללא שום שייכות לחזקה, דווסת דרכה להגיע עפ"י דרך הטבע בכל חודש.

משא"כ בשור שנגח דגם הנגיחה הראשונה היא מעשה שינוי שעשה השור, וא"כ הרי כבר ע"י נגיחתו הראשונה מתחילה החזקה, שנהפך להיות בחזקת שור נוגח, ובנגיחה זו יוצא כבר מחזקת כל השוורים שאינם נוגחין, ולכן גם הנגיחה ראשונה נכנסת בחשבון ג' פעמים, שעל ידם נהפך להיות שור נגחין.

וא"כ לפי"ז גם בנידון דידן דעושה מעשה נתינת צדקה בפעם הראשונה, אין זה מעשה בדרך הטבע אלא פעולה המתחדשת עתה על ידו לתת צדקה, ולא הוי דבר המגיע לעולם בדרך הטבע בלא מעשה כמו ווסת, אם כן גם הנתינה הראשונה נכללת במנין הג' פעמים דבעינן לחזקה, וא"כ כיון שאומר שנהג כן כבר ג' פעמים בימים א' ג' וה', הרי דהוי כנדר דבעינן התרה, ועד שיתיר את הנדר מחוייב ליתן צדקה בימים אלו שקבעם לסירוגין בנתינת צדקה בתפילתו.

שפה לנאמנים - המשך

מאחד הרבנים, ואותו רב הרחיב על העניין של מעשה מצווה שנוהגים אותו קבוע שהוי כעין נדר, ועל כן נתעורר, ונפשו בשאלתו, האם גם בכה"ג שמנהגו לתת לסירוגין אמרינן שנקבע לנדר, ויהיה חייב לתת צדקה בימי א', ג', וה', (שמה הרי זה ככל החזקות שמהני חזקתן גם לסירוגין, כמבואר בדיני ווסתות ובחזקת 'שור המועד', או אמרינן דלא דמי לחזקות, דהכא מכיון שלא החזיק במנהג ג' פעמים בציפיות, אין כאן נדר כלל).

והקדים רבינו ואמר דבאמת כל דין זה של אדם שנהג מנהג טוב ג' פעמים נעשה כמו נדר, ג"כ אינו מוחלט וברור, דהנה מדברי המחבר (שו"ע יו"ד סי' רי"ד ס"א) משמע דאין כאן דין של שלש פעמים דווקא, אלא כל היכא שנהג במנהג טוב על מנת לנהוג בו באופן קבוע, הרי אפי' שנהג אותו רק פעם אחת כבר נקבע לנדר, ומשמע דכשנהג בדרך אגב, אפי' נהג כמה וכמה פעמים אין זה כלום, ולא מיחשיב לו כנדר.

אמנם פוסקים רבים נקטו דיש כן דין נדר בנהג ג' פעמים מנהג טוב במקרה ובדרך אגב, וכן הוא מטבע הלשון הנהוג לומר בנוסח התרת נדרים בער"ה, 'אם נהגתי כן שלוש פעמים', וא"כ לכאורה חלים בזה דיני 'נדר', וא"כ גם היכא דנהג ג' פעמים לסירוגין, אמרינן בזה דהוי כמו דיני 'חזקה' והוי נדר. והוסיף ואמר רבינו דאי נימא הכי יש כאן מקום לדון דהרי למעשה לא נהג במנהג רק ג' פעמים, ובתוס' (ב"ק ל"ז ע"ב) כותב לחלק בין סירוגים של ימים, לסירוגים של שוורים, ולא ביארו מה החילוק, אבל מתבאר מדבריו דיש חזקות בסירוגין, שהפעם הראשונה גם נכללת במנין הג'

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריותן זצ"ל

מייסד ת"ת ביכאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביכאס זצ"ל

